

Комплексний аналіз фінансового стану за наведеною системою показників забезпечить об'єктивну оцінку ризику банкрутства, виявлення факторів впливу на розвиток кризи на підприємстві, запровадження організаційно-правових, виробничо-технічних і фінансово-економічних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству.

1. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Минск, 2000. 2. Терещенко О.О. Фінансова ситуація та банкрутство підприємств. К., 2000. 3. Финансовое положение предприятия (оценка, анализ, планирование) / Под.ред. проф. Чуписа А.В. Сумы, 1999.

УДК 62.531.9.655

## РИНКОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПОТУЖНОСТЯМИ

*Л.П. Стеців*

*Розглядається функціональний аспект управління виробничими потужностями в умовах розвитку ринкових відносин та обґрунтовується необхідність вивчення цих проблем у контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства.*

*Рассматривается функциональный аспект управления производственными мощностями в условиях развития рыночных отношений и обосновывается необходимость изучения этих проблем в контексте повышения конкурентоспособности предприятия.*

В умовах становлення і розвитку ринкових відносин в Україні кардинально змінюється підхід до управління всіма сферами діяльності промислового підприємства. Основними інструментами управління виробничими процесами та економічними відносинами стають інструменти ринкового типу: економічна свобода, наявність конкуренції, рівноправні умови господарювання незалежно від форм власності, економічна кон'юнктура.

Адаптація підприємств до законів ринку вимагає реальної оцінки їх виробничого потенціалу, гнучкості виробничих спроможностей відповідно до попиту на продукцію. Динамічна зміна ринкового попиту на продукцію зумовлює необхідність перегляду діючої концепції і розроблення нових підходів у тактиці й стратегії управління виробничими потужностями, оскільки вони ілюструють пропозиції підприємства за якісними та кількісними характеристиками.

Виробнича потужність є розрахунковим показником. Вона виражається у нормативах завантаження, періодах освоєння, резервах використання та інших критеріях. В умовах формування ринкового середовища, коли більшість застарілих критеріїв втрачає своє значення, виробнича потужність перестає бути поняттям чисто технічним і набуває важливого економічного змісту і значення. Окрім того, у зв'язку із вступом України до Європейського економічного співтовариства виникли проблеми забезпечення відповідності діючих концепцій і методів обліку потенційного обсягу виробництва та оцінки використання потужностей, що застосовуються в системах Євростату і статистики України. Нерозв'язання цих проблем ускладнює взаємообмін і використання інформації, що потребує нових теоретичних розробок і практичних методик.

Недостатня увага до питань методології обліку й аналізу використання виробничих потужностей, їх резервів і потенційних можливостей випуску продукції на основі не лише технічних, але й економічних факторів не дозволяє отримувати повну та об'єктивну інформацію про поточний стан виробництва, його перспективи у майбутньому.

В управлінні виробничими потужностями, як і при будь-якому іншому управлінському процесі, можуть бути виділені такі універсальні функції: планування, організація, облік і система стимулювання.

Реалізація функцій планування дозволяє визначити виробничі можливості головного устаткування, оцінити наявні резерви й встановити оптимальний варіант їх використання, розробити заходи по забезпеченню виконання підприємством договірних зобов'язань перед замовниками.

Облік та аналіз використання виробничих потужностей забезпечує формування банку даних про фактичні прості устаткування, рівень використання та величину резервів.

Організація характеризує досягнутий рівень використання виробничих потужностей, відображаючи їх рух за факторами протягом року.

Система стимулювання сприяє матеріальній зацікавленості працівників підприємств в ефективному використанні наявного виробничого потенціалу.

Система управління підприємствами в умовах ринку повинна бути спрямована на швидке освоєння і найповніше використання виробничих потужностей з метою реалізації своїх потенційних можливостей. У разі виникнення диспропорцій необхідно своєчасно проводити оцінювання можливих відхилень в обсягах і структурі споживання продукції, визначити межі регулювання виробничих потужностей у поточному періоді, методично обґрунтовувати обсяги введення потужностей, їх резервування чи ліквідацію.

Системі управління виробничими потужностями адресовано небагато наукових праць. Розробки багатьох учених-економістів з цього питання зводяться до проблеми поліпшення використання виробничих потужностей. Це простежується, зокрема, у роботах Н. Кондрашової, Е. Марголіна, Л. Усанова, Є. Сініцина. Деякі автори (І. Бавіна, О. Льїн, Н. Коновалова, П. Мудров) зосереджують увагу на необхідності удосконалення нормативної бази планування виробничих потужностей, забезпечення оптимального їх резервування. Лише окремі дослідники пропонують більш системний підхід до управління потужностями. Так, Я. Побурко, Г. Стефанишин, І. Швець розглядають його в контексті покращення якості планування та забезпечення неперервного обліку зміни їх величини. Долучають до цього необхідність стимулювання ефективного використання виробничих потужностей Й. Петрович та Р. Атаманчук.

Існуючі сьогодні теоретичні положення і методики розрахунку виробничих потужностей підприємств базуються на максимальному використанні наявного виробничого потенціалу по всіх його структурних складових і не відповідають сучасним вимогам виробництва, орієнтованого на ринковий попит. Під впливом попиту на продукцію на кожному підприємстві формуються певні рівні використання виробничих потужностей за складом і структурою. В окремих календарних періодах ці показники можуть суттєво змінюватись, при цьому маємо значні обсяги незавантаження потужностей, на підтримку яких у робочому стані витрачаються значні кошти. У зв'язку з тим виникає потреба у розробленні теоретичних основ управління виробничими потужностями і методичних положень визначення їх обсягу та структури, показників завантаження і резервування. При цьому необхідно враховувати фактори нестабільності використання виробничих потужностей у часі внаслідок зміни обсягів і структури споживання продукції, ринкової кон'юнктури.

В умовах розвитку ринкової економіки рівень використання виробничих потужностей визначається, до певної міри, конкурентоспроможністю підприємства, тобто рівнем його компетенції відносно інших підприємств-конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу, що знаходить вираження в таких результируючих показниках, як якість продукції, прибутковість, продуктивність тощо.

Конкурентоспроможність підприємства забезпечується:

високою гнучкістю, здатністю швидко реагувати на асортиментні зрушення в попиті споживачів, постійним оновленням продукції;

наявністю високотехнологічного виробництва, спроможністю забезпечити необхідну якість продукції при мінімальних витратах;

вмінням оперативно впливати на витрати виробництва;

ефективною системою управління підприємством, орієнтованою на забезпечення його конкурентних переваг і здатною реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

Формування ринкового середовища в Україні загострило важливу для підприємств проблему – конкуренцію за ринки збуту. Це зумовлено:

скороченням купівельної спроможності на ринку, що посилює боротьбу за платоспроможного покупця;

непослідовною політикою держави щодо захисту власного товаровиробника, внаслідок чого вітчизняні підприємства стикаються на ринку із сильними досвідченими зарубіжними конкурентами;

дефіцитом інвестиційних ресурсів, що спричинило фізичне і моральне зношення виробничих фондів, втрату ними багатьох технічних можливостей випускати якісну конкурентоспроможну продукцію.

Отже, побудова системи управління виробничими потужностями в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства потребує вирішення ряду науково-методичних і практичних завдань, як от:

формування концепції управління конкурентоспроможним потенціалом підприємства як складним об'єктом діагностики, оцінки, прогнозування;

удосконалення технології управління конкурентоспроможністю підприємства, визначення функцій управління та мотиваційних механізмів;

визначення методів управління змінами в організації, що забезпечують швидку адаптацію підприємства до нововведень.

1. Ильин О.А. Инвестиции и производственные мощности: интенсивность использования М., 1987.
2. Кондрашова Н.М., Соболева Т.Н. Использование мощности полиграфических предприятий М., 1981.
3. Коновалова Н.П. Производственные мощности предприятий. Эффективность использования. К., 1987.
4. Марголин Е. Полиграфические предприятия и рынок // Полиграфия. 1993. № 2.
5. Мудров П.А. Практика планирования производственных мощностей и капитальных вложений в отрасли. М., 1979.
6. Петрович И.М., Атаманчук Р.И. Производственная мощность и экономика предприятия. М., 1990.
7. Побурко Я.А., Стефанишин Г.С. Управление мощностными ресурсами. К., 1986.
8. Синицына Е.Э., Чубатый В.Л. Эффективность использования производственного потенциала: оценка, резервы, пути повышения. Львов, 1986.
9. Усанова Л. Использование производственных мощностей // Полиграфия. 1988. № 8.
10. Швец И.Б. Социально-экономические условия и проблемы формирования и использования производственных мощностей в машиностроении /НАН Украины, Ин-т экон. пром./ Донецк, 1999.

УДК 338.32

## ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ

*Д.Д. Яворська, О.В. Майор*

*Розглядаються проблеми формування фінансової політики підприємства в сучасних умовах. Визначаються стратегія та мета фінансової політики, необхідність створення фінансових служб.*

*Рассматриваются проблемы формирования финансовой политики предприятия в современных условиях. Определяются стратегия и цель финансовой политики, необходимость создания финансовых служб.*

Необхідність у формуванні фінансового механізму життєдіяльності суб'єктів господарювання визначає актуальність і важливість вивчення проблеми адаптації підприємств до нових умов господарювання. Від сучасного пошуку шляхів її розв'язання та ефективності реалізації обраних напрямків залежать майбутнє підприємств, конкурентоспроможність їх продукції і становище на ринках збуту та, як наслідок, відродження національної економіки.

Основною метою розробки фінансової політики підприємства є перехід до управління фінансами на основі фінансово-економічного аналізу з врахуванням стратегічних напрямків діяльності підприємства, що відповідають ринковим умовам, і пошук шляхів їх досягнення.

При реформуванні підприємства потрібно формувати власну фінансову політику, стратегічними цілями якої є:

- досягнення максимального прибутку;
- оптимізація структури капіталу підприємства і забезпечення його фінансової стійкості;
- досягнення прозорості фінансово-економічного стану підприємства для власників, інвесторів, кредиторів;
- забезпечення ефективності механізму управління підприємством;
- використання підприємством ринкових механізмів залучення фінансових ресурсів, інвестицій.

Щоб забезпечити виконання цих стратегічних напрямків фінансової політики підприємства, менеджер повинен вирішити ряд питань у галузі управління фінансами: